

IZVJEŠTAJ
o radnoj posjeti ministra odbrane, Dragana Krapovića,
Saveznoj Državi Mejn, SAD, 18-21.11. 2024. godine i
učešću na 16. međunarodnom bezbjednosnom forumu „HALIFAX“,
Halifaks, Kanada, 22-24.11.2024. godine

Ministar odbrane, Dragan Krapović boravio je u radnoj posjeti Saveznoj Državi Mejn, SAD, od 18. do 21. novembra 2024. godine, nakon čega je učestvovao na 16. međunarodnom bezbjednosnom forumu „HALIFAX“ u Halifaksu, Kanada, u periodu od 22. do 24. novembra 2024. godine. U sastavu delegacije ministra odbrane bili su v.d. generalne direktorice Direktorata za politiku odbrane, Radmila Perović; šef Kabineta ministra odbrane, ppuk Želimir Pojužina i načelnica Direkcije za međunarodnu saradnju, Ana Radusinović. Tokom posjete Saveznoj Državi Mejn, delegaciji su se pridružili ambasador Crne Gore u Sjedinjenim Američkim Državama, Jovan Mirković i izaslanik odbrane Crne Gore u Sjedinjenim Američkim Državama, pukovnik Željko Radulović.

Ministar Krapović se tom prilikom sastao sa komandanticom Nacionalne garde Savezne Države Mejn, brigadnom generalicom Dijanom Dan i guvernerkom Savezne Države Mejn, Dženet Mils. Ministar je posjetio i sjedište Nacionalne garde Savezne Države Mejn, Združeni operativni centar za krizna reagovanja Savezne Države Mejn (Joint Operation Center - JOC), kao i Agenciju za upravljanje vanrednim situacijama (Maine Emergency Management Agency-MEMA).

Po okončanju radne posjete Saveznoj Državi Mejn, ministar je, na poziv direktora HALIFAX Foruma, Petera van Pragma, učestvovao na 16. međunarodnom bezbjednosnom forumu „HALIFAX“ u Halifaksu, Kanada, u periodu od 22. do 24. novembra 2024. godine. Krapović se na marginama HALIFAX-a sastao sa ministrom nacionalne odbrane Kanade, Bilom Blerom.

Radna posjeta Saveznoj Državi Mejn

Ministar Krapović je posjetu Saveznoj Državi Mejn započeo obilaskom sjedišta Nacionalne garde Savezne Države Mejn, gdje ga je u ulozi domaćina pozdravila komadanitica Nacionalne garde, brigadna generalica Dijana Dan (Diane Dunn). Ona je istakla značaj Programa državnog partnerstva (State Partnership Program - SPP) Savezne Države Mejn sa Crnom Gorom, kroz koji su realizovane brojne obuke i ekspertske aktivnosti. Činjenica da je partnerstvo Mejna i Crne Gore prije tri godine, na nivou Biroa nacionalne garde, proglašeno za najbolje partnerstvo govori u prilog obostranom zadovoljstvu saradnjom Crne Gore i Mejna. Brigadna generalica Dan je naglasila da se ovo partnerstvo ne ograničava isključivo na saradnju između vojski, već da se može odnositi i na saradnju sa drugim sektorima i informisala da se ove godine partnerstvo proširilo na saradnju Nacionalnih parkova Crne Gore sa srodnom

službom parkova prirode Mejna. Iskazala je otvorenost da zajednički identifikujemo sposobnosti i kapacitete koje želimo da razvijamo i unapređujemo u bliskoj budućnosti.

Ministar Krapović je iskazao zadovoljstvo što uspješna saradnja Crne Gore i Savezne Države Mejn traje već skoro dvije decenije i naglasio važnost Programa državnog partnerstva za razvoj sposobnosti i jačanje kapaciteta Vojske Crne Gore. Podsjetio je da je široka lepeza aktivnosti koju je Vojska Crne Gore uspješno realizovala sa Nacionalnom gardom Mejna, navodeći kolektivne obuke pješadijskih i planinskih jedinica, zatim logističkih, medicinskih i vazduhoplovnih jedinica; inženjerske projekte, ali i angažovanje sajber eksperata u Crnoj Gori. Posebno je ukazao na važnost zajedničkog učešća na vježbama „Defender Europe 23“ i „Immediate Response 23“ i istakao zadovoljstvo činjenicom da se slične aktivnosti planiraju i tokom naredne godine. Krapović je potvrdio spremnost za dalji doprinos razvoju SPP kako u oblasti odbrane, tako i ostalim aspektima, koje obostrano prepoznamo kao važne za razvoj i jačanje međusobnih odnosa i nacionalnih kapaciteta. U tom dijelu, iskazao je zainteresovanost za unapređenje saradnje u segmentu jačanja logističkih i medicinskih kapaciteta i sposobnosti VCG.

Ambasador Crne Gore u SAD, Jovan Mirković je istakao značaj kontinuirane i kvalitetne odbrambene saradnje i iskazao očekivanje da se ova izuzetno dragocjena saradnja proširi i na akademski, ekonomski, te eventualno visokotehnološki segment.

Ministar Krapović i brigadna generalica Dan razgovarali su o planiranim aktivnostima za 2025. godinu, među kojima je učešće na vježbi Defender Europe 25, kao i angažovanje specijalizovanog sajber tima u Crnoj Gori, te zajedničke aktivnosti helikopterskih jedinica i obuka za reagovanje u požarnim situacijama.

Tokom obilaska sjedišta Nacionalne garde Savezne Države Mejn održan je brifing o nadležnostima, procedurama, sastavu i zadacima Nacionalne Garde Mejna. Tom prilikom je delegacija MO CG upoznata da Nacionalna garda Mejna ima dvostruku ulogu, od kojih se federalna uloga ogleda u pripremama kvalifikovanih i obučanih jedinica za aktivnu vojnu službu i službu u ratu i vanrednim situacijama, dok uloga na nivou savezne države podrazumijeva obezbjeđivanje obučanih, organizovanih i disciplinovanih jedinica i pojedinaca za zaštitu života i imovine, očuvanje mira, poretka i javne bezbjednosti u okviru teritorije savezne države. Takođe, Nacionalna garda Savezne Države Mejn sastoji od kopnene i vazduhoplovne komponente. Kopnena obuhvata spektar sposobnosti od vazduhoplovne medicinske evakuacije, ofanzivnih vazdušnih operacija do podrške civilnim institucijama, i to kroz primjenu inženjerskih, vojno policijskih i sajber sposobnosti, dok je glavna sposobnost vazduhoplovne komponente dopuna goriva iz vazduha, pri čemu predstavljaju jednu od najbolje osposobljenih jedinica za dopunu iz vazduha u ekstremno rizičnim i kompleksnim vremenskim uslovima. Činjenica koja je tokom brifinga istaknuta je da Ministarstvo odbrane Sjedinjenih Američkih Država pripadnike Nacionalne garde Mejna i njihove sposobnosti dijeli sa civilnim sektorom.

U nastavku radne posjete, za ministra odbrane Krapovića, sa delegacijom, upriličen je prijem kod guvernerke SD Mejn Dženet Mils (Janeth Mills). Tokom razgovora sa guvernerkom Mils, Krapović je upoznao sa prioritetima rada 44. Vlade i pozitivnim rezultatima koje je Crna Gora ostvarila na svom putu ka EU. Istakao je da je stabilan Zapadni Balkan preduslov evropske bezbjednosti, zbog čega je dodatno važno da Evropska unija nastavi sa implementacijom politike otvorenih vrata, u skladu sa individualnim integracionim progresom država kandidata.

Krapović je informisao guvernerku Savezne Države Mejn o nacionalnom izdvajanju za odbranu, naglasivši da je ove godine Vlada Crna Gora opredijelila 2,02% BDP, a da je za narednu godinu planirano takođe izdvajanje od 2%, od čega će preko 30% biti opredijeljeno za modernizaciju kapaciteta VCG.

Guvernerka Mils je istakla važnu ulogu Crne Gore, kao kredibilne članice NATO, u očuvanju stabilnosti Zapadnog Balkana, te ukazala na njen strateški značaj za NATO Alijansu. Čestitala je na ostvarenom napretku ka članstvu u EU, izrazivši uvjerenje da će Crna Gora nastaviti sa reformama i uspjehom u dostizanju demokratskih standarda. Mils je istakla zadovoljstvo odličnom saradnjom između Mejna i Crne Gore u oblasti odbrane, kao i činjenicom da se saradnja proširuje i na sektor Nacionalnih parkova Crne Gore i Direkcije za šume i parkove Mejna, gdje se očekuje potpisivanje Memoranduma o razumijevanju. U vezi sa tim, ministar Krapović je pohvalio širenje saradnje i na taj sektor, konstatujući da je poglavlje 27, koje se odnosi na zaštitu životne sredine, jedno od najzahtjevnijih, te da je saradnja sa Mejnom i sa ovog stanovišta izuzetno dragocjena.

Ambasador Mirković je podsjetio i da je nedavno održan ekonomski dijalog između Crne Gore i SAD, na kojem su identifikovani potencijali za jačanje ekonomske saradnje. Pored vanjske politike, gdje imamo izuzetnu saradnju između dvije države, zatim ekonomije i sajber oblasti, Mirković je naveo i obrazovanje kao oblast u kojoj saradnja može biti značajno unaprijeđena.

Govoreći o bilateralnim odnosima Crne Gore i Savezne Države Mejn, sa posebnim osvrtom na značaj podrške sajber eksperata jačanju otpornosti odbrambene mreže, razmatrani su novi modaliteti saradnje, među kojima je ministar Krapović naglasio potrebu jačanja logističkih i medicinskih kapaciteta.

Sagovornici su razgovarali i o aktuelnim bezbjednosnim izazovima i razmijenili mišljenja o uticaju ruske agresije protiv Ukrajine na ekonomsku i bezbjednosnu dimenziju evroatlantskog prostora. Takođe, razgovarali su i o izazovu sa kojim se demokratska društva suočavaju, a tiču se privlačenja kadra za vojni poziv.

Posjeta je nastavljena obilaskom Združenog operativnog centra, koji je nosilac koordinacije reagovanja u vanrednim situacijama u Saveznoj Državi Mejn i koji upravlja svim aktivnostima Nacionalne garde prilikom reagovanja na prirodne i tehnološke katastrofe, kao i nesreće izazvane ljudskim faktorom. Tokom brifinga u JOC-u, delegacija je upoznata da tokom svih faza djelovanja blisko sarađuju sa privatnim sektorom i nevladinim organizacijama. Takođe, istaknuto je da se u svim

vanrednim situacijama upravljanje krizom uvijek vrši sa lokalnog nivoa, dok Vojska, Agencija za upravljanje vanrednim situacijama Savezne Države Mejn i Federalna agencija za upravljanje vanrednim situacijama (Federal Emergency Management Agency - FEMA) nikada ne preuzimaju upravljanje aktivnostima, već vrše asistenciju lokalnim autoritetima. Predstavnici JOC-a su kazali da zahvaljujući Nacionalnoj doktrini za hitna reagovanja svi akteri raspolažu istom terminologijom i obučavaju se po istim procedurama, a sprovode se i pripremne simulacije kriznih situacija. U pripremama za ublažavanje značajnu ulogu imaju privatni sektor i lokalna ekonomija, sa kojima sklapaju ugovore kojima se reguliše prava, obaveze i naknade.

Delegacija MO CG posjetila je i Agenciju za upravljanje vanrednim situacijama Mejna, gdje se upoznala sa njenom organizacijom i namjenom, najznačajnijim dostignućima i planom daljeg razvoja Agencije. U redovnoj situaciji MEMA je pod nadležnošću Ministarstva odbrane, dok je u okolnostima koje zahtijevaju hitno reagovanje u nadležnosti guvernerke Mejna.

Tokom posjete Agenciji istaknute su i mogućnosti za buduću saradnju između Mejna i Crne Gore u oblasti reagovanja u vanrednim situacijama, koja bi mogla obuhvatiti saradnju centara za hitna reagovanja kroz neposredne i virtuelne sastanke; interoperabilne komunikacije; planiranje ublažavanja rizika; procjene rizika, reagovanja i oporavka; obuke i vježbe, procjenu štete i javno informisanje.

Ministar Krapović je iskazao interesovanje za saradnju u oblasti kontrole i ublažavanja posljedica erozije, navodeći primjer erozije Ade Bojane i ispitujući mogućnosti da se eksperti iz Mejna anagažuju na rješavanju ovog problema. Sagovornici su se saglasili da imaju određenu ekspertizu i da su voljni da se saradnja ostvari u toj oblasti.

Učešće na 16. međunarodnom bezbjednosnom forumu „HALIFAX“

Po okončanju radne posjete Mejnu, ministar odbrane, Dragan Krapović, učestvovao je na 16. međunarodnom odbrambenom forumu „HALIFAX“, koji je okupio oko 300 učesnika iz oko 60 država, među kojima najviše državne i vojne zvaničnike, ugledne akademike i istaknute preduzetnike. Ovogodišnji HALIFAX održan je dvije nedjelje nakon predsjedničkih izbora u Sjedinjenim Američkim Državama i bio je prvi značajniji međunarodni bezbjednosni forum u post-izbornom okruženju. Fokus Foruma je bio na Ukrajini, Tajvanu i Izraelu, kao i na bezbjednosnoj perspektivi Latinske Amerike, Arktika, Afrike i Bliskog istoka.

Tokom mnogobrojnih panela o širokom spektru bezbjednosnih tema, kojima je ministar Krapović prisustvovao, razmijenjena su mišljenja i podstaknute diskusije o budućnosti evroatlantske arhitekture, očekivanjima od nove američke administracije, uticaju razvoja vještačke inteligencije na globalnu bezbjednost, izazovima usljed priliva migranata i sl. Takođe, ministar Krapović je učestvovao na tematskoj večeri posvećenoj novoj eri transatlantskih odnosa, koja se očekuje stupanjem

novooizabranog predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, Donalda Trampa, na tu funkciju.

Forum je svojim obraćanjem otvorio ministar nacionalne odbrane Kanade, Bil Bler. Osvrnuvši se na aktuelne izazove globalnoj bezbjednosti, Bler je pozvao na nastavak i unapređenje saradnje međunarodnih aktera, potvrdivši posvećenost Kanade NATO Alijansi. On je izrazio uvjerenje da će saveznici nastaviti da implementiraju zajedničke projekte u cilju očuvanja demokratskih vrijednosti i suprotstavljanja nedemokratskim režimima.

Na marginama Foruma, ministar Krapović se sastao sa ministrom Blerom. Krapović i Bler su razgovarali o unapređenju odbrambene saradnje Crne Gore i Kanade, te razmijenili mišljenja o trenutnoj geopolitičkoj situaciji. Krapović se osvrnuo na zajednički angažman Crne Gore i Kanade u okviru Borbene grupe u Letoniji još od 2018. godine, ocijenivši da isti svjedoči obostranoj opredijeljenosti za aktivan doprinos sistemu kolektivne bezbjednosti. Naglasio je da jačanje borbene grupe predstavlja dodatni saveznički doprinos snaženju Istočnog krila Alijanse. Tim povodom, ministar je istakao da se nada da će tokom naredne godine posjetiti kamp "Adaži" u Letoniji, gdje boravi XII crnogorski kontigent i iskazao žaljenje što tokom ove godine ta posjeta nije realizovana.

Takođe, Krapović je podsjetio na uspješnu saradnju u oblasti vazduhoplovstva sa Kanadskom privrednom korporacijom - CCC, koja je otpočela još 2018. godine, a koja nam je omogućila nabavku pet BELL helikoptera kojima su modernizovani kapaciteti Vazduhoplovstva Vojske Crne Gore. Krapović je takođe informisao kanadskog kolegu o daljim prioritetima u procesu modernizacije Vojske Crne Gore, imajući u vidu da su dobro opremljene i obučene oružane snage jedan od preduslova za konstruktivan doprinos sistemu kolektivne bezbjednosti. Krapović je sa Blerom razgovarao i o nacionalnim izdvajanjima za odbranu, istakavši da će Crna Gora i naredne godine izdvojiti više od 2% BDP za sektor odbrane, od čega će skoro 30% biti opredijeljeno za modernizaciju Vojske Crne Gore.

Ministar Bler je izrazio zadovoljstvo susretom i podsjetio da su Crna Gora i Kanada primjer uspješne odbrambene saradnje. Naglasio je da Kanada prati bezbjednosnu situaciju na Zapadnom Balkanu, svjesna značaja njegovog geopolitičkog položaja za cijelu evroatlantsku regiju. S tim u vezi, pohvalio je ulogu Crne Gore kao promotera dobrosusjedskih odnosa i regionalne saradnje i iskazao podršku Kanade na njenom putu ka EU. Ministar Bler se takođe osvrnuo i na finansijska izdvajanja za sektor odbrane, čiji trend rasta je u fokusu svih članica Alijanse. Informisao je ministra Krapovića o sve brojnijim kritikama na račun Kanade povodom opredjeljivanja odbrambenog budžeta u vrijednosti ispod NATO standarda, te istakao namjeru da Kanada sa sadašnjih 1,37% poveća izdvajanje za odbranu na 1,76% BDP-a do 2030.

godine. Dodao je da je poseban izazov sa kojim se Kanada suočava trošenje sredstava, budući da je proces vojnih nabavki dugotrajan i da traje najmanje dvije godine, te da je od ključne važnosti regulisanje vremenskog okvira nabavki kako bi se doprinijelo produktivnosti cjelokupnog procesa. Od aktuelnih vojnih nabavki, Bler je istakao da je još 2020. godine kompaniji BELL dodijeljen ugovor za nabavku helikoptera 85 CH – 146 Griffon, te da će se ista sprovesti do sredine 2030-ih. Takođe, informisao je i o planiranoj nabavci podmornica, koja će takođe iziskivati izvjesno vrijeme, što u kontekstu aktuelnih izazova, umanjuje značaj ovakvih nabavki. Stoga je istakao da se mora razmišljati o pokretanju inicijativa zajedničkih nabavki, koje bi povećale efikasnost modernizacije odbrambenih kapaciteta.

Sagovornici su se saglasili da su jačanje međusobnog povjerenja među saveznicima, kao i uzajamna podrška bitni preduslovi za unapređenje i očuvanje mira i stabilnosti na globalnom nivou. Ministri su zaključili da postoji prostor za unapređenje odbrambene saradnje, zbog čega je ministar Krapović pozvao svog kanadskog kolegu da tokom sljedeće godine posjeti Crnu Goru.